

PODKLAD PRO PŘEDMĚT

OBCHODNÍ A PRACOVNÍ PRÁVO PRO EKONOMY

7. přednáška

JUDr. Radim Kríž, Ph.D.
radim.kriz@vsci.cz

Charakteristické rysy akciové společnosti (pojem, akcie, základní kapitál, statutární orgán, nejvyšší orgán, práva a povinnosti společníků).

Akciová společnost

ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ

- Právnícká osoba (§ 20 a § 118 ObčZ),
- Soukromá korporace (§ 210 ObčZ),
- Obchodní korporace (§ 1 odst. 1 ZOK),
- Obchodní společnost (§ 1 odst. 2 ZOK),
- Kapitálová společnost (§ 1 odst. 2 ZOK).

Základní vymezení: akciová společnost je společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií (§ 243 odst. 1 ZOK).

Akciová společnost je povinna si zřídit internetové stránky (§ 7 odst. 2 ZOK), a na nich publikovat údaje dle § 435 ObčZ (obchodní listiny).

ZALOŽENÍ A VZNIK A.S.

Založit a.s. může jeden i více zakladatelů (§ 8 a 11 ZOK).

Zakladatel: je ten, kdo přijal stanovy a podílí se na úpisu akcií (§ 250 odst. 1 ZOK). K založení je třeba přijetí stanov, stanovy mají formu veřejné listiny, což je notářský zápis (§ 8 a § 776 odst. 2 ZOK). A.s. je účinně založena jen, dojde-li ke splacení předepsané části emisního kursu každým ze zakladatelů (§ 253 odst. 1 ZOK).

A.s. vytváří **základní kapitál**, minimálně ve výši 2.000.000,- Kč, nebo 80.000 EUR (pokud společnost vede účetnictví v EUR) (§ 246 odst. 2 ZOK).

Stanovy a.s. – zakladatelské právní jednání má povahu smlouvy (§ 125 odst. 1 ObčZ).

Obsah stanov: povinné náležitosti jsou uvedeny v § 250 odst. 2 a 3 ZOK a v § 123 ObčZ. Stanovy obsahují: a) náležitosti, které musí obsahovat po celou dobu trvání a.s. (§ 123 ObčZ a § 250 odst. 2 ZOK),

b) náležitosti, které mohou být ze stanov vypuštěny po vzniku a.s. a po splnění vkladové povinnosti (§ 250 odst. 3 a 4 ZOK).

Vznik a.s. nastává okamžikem zápisu a.s. do obchodního rejstříku (§ 126 odst. 1 ObčZ). Před vznikem musí být splaceno celé emisní ážio a v souhrnu alespoň 30% jmenovité hodnoty upsaných akcií (§ 253 odst. 1 ZOK), nepeněžitý vklad musí být vnesen do a.s. před jejím vznikem (§ 23 odst. 2 ZOK).

Způsob změny stanov: a) dohodou všech akcionářů ve formě notářského zápisu (nepřímo dle § 421 odst. 2 písm. a) ZOK),
b) rozhodnutím valné hromady (dále též „VH“), kvalifikovanou 2/3 většinou hlasů přítomných akcionářů, neurčí-li stanovy většinu vyšší (§ 421 odst. 2, písm. a) ZOK, § 416 odst. 1 ZOK),
c) rozhodnutím VH, jehož důsledkem je změna stanov, např. při zvýšení základního kapitálu (§ 432 odst. 1 ZOK),
d) rozhodnutím představenstva a.s. (popř. rozhodnutím správní rady) (§ 421 odst. 2, písm. a), § 432 odst. 2 ZOK,
e) na základě jiné právní skutečnosti (např. přejmenováním adresy sídla a.s. rozhodnutím orgánu obce (§ 421 odst. 2, písm. a) ZOK).

AKCIE

Podíl společníka v obchodní korporaci nesmí být představován cenným papírem nebo zaknihovaným cenným papírem, ledaže se jedná o kapitálovou společnost, nebo stanoví-li tak jiný právní předpis (§ 32 odst. 2 ZOK). Příkladem je akciová společnost a akcie jako podíl na akciové společnosti. Akciová společnost musí vydat minimálně 2 akcie (§ 243 odst. 1 ZOK).

Akcie je **cenným papírem** nebo **zaknihovaným cenným papírem** (§ 256 odst. 1 ZOK), jedná se o věc (§ 489 ObčZ) movitou (§ 498 ObčZ) hmotnou (§ 496 odst. 1 ObčZ), jde-li o akcii jako cenný papír, a nehmotnou (§ 496 odst. 2 ObčZ), jde-li o akcii jako zaknihovaný cenný papír.

Akcie jako cenný papír znamená inkorporaci podílu akcionáře do listiny jako skripturního aktu.

Akcie jako zaknihovaný cenný papír znamená nahrazení listiny zápisem do stanovené evidence zaknihovaných cenných papírů (§ 525 ObčZ).

V rámci jedné a.s. mohou být vydány současně akcie jako cenný papír, zaknihovaný cenný papír či imobilizovaný cenný papír. Občanský zákoník umožňuje přeměnu cenného papíru na zaknihovaný cenný papír (§ 529 – § 535 ObčZ) a zaknihovaného cenného papíru na cenný papír (§ 536 - § 544 ObčZ).

Formy akcií vydaných jako cenný papír (§ 263 ZOK):

a) **na řad** [označuje se jako akcie na jméno (§ 263 odst. 3 ZOK)], akcie na jméno se převádějí rubropisem a předáním (§ 269 odst. 1 ZOK a § 1103 odst. 2 ObčZ), mohou (ale nemusí) být omezeně převoditelné (§ 270 ZOK), a.s. musí vést seznam akcionářů, do kterého se akcionáři zapisují (§ 264 ZOK);
b) **na doručitele** (označuje se jako akcie na majitele (§ 263 odst. 2 ZOK), akcie na majitele jako povinně imobilizovaný nebo zaknihovaný cenný papír se převádějí převodem v evidenci zaknihovaných nebo imobilizovaných cenných papírů, jejich převoditelnost není omezena (§ 274 odst. 1 ZOK), seznam akcionářů se ve smyslu § 264 ZOK nevede.

I u zaknihovaných akcií se rozlišuje jejich forma.

Akcie na majitele mohou být vydány pouze jako zaknihovaný cenný papír nebo imobilizovaný cenný papír (§ 274 odst. 2 ZOK). Uschová-li cenné papíry do hromadné úschovy jejich emitent, je cenný papír vydán dnem, kdy emitent předá listinu schovateli ve prospěch jejího vlastníka jako prvního nabyvatele [**imobilizovaný cenný papír** - (§ 2413 odst. 1 ObčZ)].

Druhy akcií – neexistuje numerus clausus akcií. Výčet druhů akcií je pouze demonstrativní. V návaznosti na přetrvávající nejistotu v otázce, co je kmenová akcie, je zrušeno zákonné rozlišování mezi kmenovými akciemi a akciemi se zvláštními právy. Před přijetím zák. č. 33/2020 Sb. nebylo zřejmé, zda jakákoliv odchylka od zákonné úpravy (např. delší splatnost podílu na zisku), byť by byla spojena se všemi akciemi, představovala „zvláštní právo“, či zda šlo o akcii kmenovou. Toto formalistické odlišování kmenových a „zvláštních“ akcií postrádalo logiku, neboť o různých druzích akcií mělo smysl hovořit až v okamžiku, kdy stanovy připouštěly vznik různých druhů akcií, tedy alespoň dva různé. Tomu odpovídá i povinnost uvést ve stanovách název druhu akcií pouze v případě, kdy stanovy připustí vznik více druhů akcií (srov. § 250 odst. 2 písm. d) ZOK).

Explicitně jsou uvedeny **prioritní akcie** - akcie s přednostním právem podílu na zisku a jiných vlastních zdrojů nebo na likvidačním zůstatku (§ 278 ZOK), a **akcie spojené s právem jmenovat a odvolat volené členy orgánů a.s.** (tzv. vysílací akcie, § 438a, § 448b a § 458 ZOK), zakázány jsou **výslovně úrokové akcie** (§ 276 odst. 4 ZOK).

Druhy akcií musí upravovat stanovy a.s. (§ 250 odst. 2, písm. d) ZOK). Druhy akcií se mohou měnit (§ 417 odst. 2 ZOK).

Mohou existovat **akcie se jmenovitou hodnotou**, nebo **bez jmenovité hodnoty** (označované jako tzv. **kusové akcie** - § 257 ZOK). V rámci jedné a.s. existují buď akcie se jmenovitou hodnotou, nebo akcie kusové. Kusové akcie nejsou druhem akcií, kusové akcie mohou být jak akcie dříve označované jako kmenové, tak akcie prioritní či akcie jiného druhu.

ZATÍMNÍ LIST

Práva a povinnosti spojená s nesplacenou akcií mohou být spojena se zatímním listem, určí-li tak stanovy (§ 285 odst. 1 ZOK). Zatímní list nahrazuje všechny akcie téhož druhu (§ 285 odst. 2 písm. e) ZOK). Jmenovitá hodnota zatímního listu je tvořena součtem jmenovitých hodnot nesplacených akcií (§ 285 odst. 2 písm. d) ZOK). Po splacení emisního kursu akcií se vymění zatímní list za splacené akcie. Jedná se o cenný papír na řad.

Zatímní list je pouze **cenným papírem** (§ 285 odst. 2 ZOK) bez ohledu na to, zda nahrazuje listinné, nebo zaknihované akcie. Jedná se o věc (§ 489 ObčZ) movitou (§ 498 ObčZ) hmotnou (§ 496 odst. 1 ObčZ).

OPČNÍ LIST

Opční list vydává akciová společnost k uplatnění přednostního práva (§ 295 odst. 1 ZOK) jako cenný papír na doručitele. Jedná se o přednostní práva:

- a) akcionářů na upsání nových akcií (§ 484 ZOK),
- b) akcionářů na koupi akcií od obchodníka s cennými papíry (§ 489 ZOK),
- c) akcionářů na získání vyměnitelných a prioritních dluhopisů (§ 292 ZOK)
- d) osobám, které mají přednostní právo na koupi vyměnitelných a prioritních dluhopisů od obchodníka s cennými papíry (§ 293 ZOK),
- e) vlastníků spojené s prioritním dluhopisem upsat nové akcie (§ 290 ZOK).

ZÁKLADNÍ PRÁVA A POVINNOSTI AKCIONÁŘE

Práva akcionáře

S akciemi jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti a) **na jejím řízení**, b) **jejím zisku**, c) **nebo na likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací**.

Vedou se diskuze, zda a případně jakého práva je možné akcionáře zbavit, zda a v jakém rozsahu je možné nějaké právo modifikovat, či zda nikoliv.

Obecně se třídí práva akcionáře následujícím způsobem:

a) práva ekonomického charakteru:

aa) právo podílet se na zisku a na jiných vlastních zdrojích,

ab) právo podílet se na likvidačním zůstatku,

b) práva společenstevního charakteru:

ba) právo podílet se na řízení společnosti,

Aa) Právo podílet se na zisku a na jiných vlastních zdrojích – o rozdělení zisku rozhoduje valná hromada (§ 348 odst. 1 ZOK), vyplácí se v penězích, neurčí-li stanovy jinak (§ 348 odst. 2 ZOK).

Podmínka pro možnost rozdělit zisk (druhý bilanční test): společnost nesmí rozdělit zisk ani jiné vlastní zdroje mezi akcionáře, pokud se ke dni skončení posledního účetního období vlastní kapitál vyplývající z řádné nebo mimořádné účetní závěrky nebo vlastní kapitál po tomto rozdělení sníží pod výši upsaného základního kapitálu zvýšeného o fondy, které nelze podle zákona o obchodních korporacích nebo stanov rozdělit mezi společníky (§ 40 odst. 1 ZOK).

Podmínka pro možnost rozdělit zisk (třetí bilanční test): společnost nesmí rozdělit zisk ani jiné vlastní zdroje, jsou-li v aktivech rozvahy vykazovány náklady na vývoj, pokud není částka k rozdělení podle § 34 odst. 2 ZOK alespoň rovna neodepsané části nákladů na vývoj (§ 40 odst. 2 ZOK).

Určení maximální částky pro rozdělení mezi společníky (první bilanční test): Částka k rozdělení nesmí překročit součet výsledku hospodaření posledního skončeného účetního období, výsledku hospodaření minulých let a ostatních fondů, které může společnost použít podle svého uvážení, snížený o příděly do rezervních a jiných fondů v souladu se zákonem a stanovami (§ 34 odst. 2 ZOK).

Pravidla pro výplatu zisku nebo jiných vlastních zdrojů (insolvenční test) - obchodní korporace nesmí vyplatit zisk nebo prostředky z jiných vlastních zdrojů, ani na ně vyplácet zálohy, pokud by si tím přivodila úpadek podle jiného právního předpisu (§ 40 odst. 3 ZOK). **Zálohu na výplatu podílu na zisku** lze vyplácet jen na základě mezitímní účetní závěrky, ze které vyplyne, že obchodní korporace má dostatek prostředků na rozdělení zisku (§ 35 odst. 1 ZOK).

Ab) Právo podílet se na likvidačním zůstatku – účelem likvidace je vypořádat majetek zrušené právnické osoby (**likvidační podstatu**), vyrovnat dluhy věřitelům a naložit s čistým majetkovým zůstatkem, jenž vyplyne z likvidace (**s likvidačním zůstatkem**) podle zákona (§

187 odst. 1 ObčZ). **Vznik práva na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku** závisí na tom, zda akcie jsou vydány jako cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír (§ 550 a § 551 ZOK).

Akcie jako cenný papír: právo na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku vzniká odevzdáním akcií společnosti na výzvu likvidátora (§ 550 odst. 1 ZOK).

Akcie jako zaknihovaný cenný papír: právo na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku vzniká oprávněné osobě ke dni zrušení akcií společnosti v evidenci zaknihovaných cenných papírů na základě příkazu likvidátora (§ 551 ZOK).

Ba) Právo podílet se na řízení společnosti – jeho projevem je zejména **právo účastnit se valné hromady a hlasovat na ní** (§ 353 odst. 1 ZOK). Existuje zvláštní případ hlasování – **kumulativní hlasování**, týkající se volby členů orgánů akciové společnosti (§ 354 - § 356 ZOK). Na valné hromadě je akcionář oprávněn. Akcionář je **oprávněn požadovat a obdržet na valné hromadě od společnosti vysvětlení** záležitostí týkajících se společnosti nebo jí ovládaných osob, je-li takové vysvětlení potřebné pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon jeho akcionářských práv na ní (§ 357 odst. 1 ZOK). Akcionář je **oprávněn uplatňovat návrhy a protinávrhy** k záležitostem zařazeným na pořad valné hromady a.s. (§ 361 odst. 1 ZOK). Zvláštní práva mají **kvalifikovaní akcionáři** vymezení v § 365 odst. 1 až 3 ZOK (§ 365 ZOK).

Povinnosti akcionáře

Vedou se diskuze na téma, zda je akcionářům možno uložit zvláštní povinnosti nad rámec zákona.

Základními povinnostmi akcionáře je a) povinnost loajality akcionáře vůči společnosti (§ 212 odst. 1 ObčZ), b) **povinnost vkladová** (§ 344 až § 347 ZOK).

A) Povinnost loajality – přijetím členství v korporaci se člen vůči ní zavazuje chovat se čestně, a zachovávat její vnitřní řád (§ 212 odst. 1 ObčZ). **Důsledky porušení povinnosti loajality** – a) **žaloba proti zneužití hlasovacích práv** (§ 212 odst. 2 ObčZ), b) **žaloba na náhradu reflexní škody** (§ 213 ObčZ).

B) Vkladová povinnost - Akcionář splatí emisní kurs jím upsaných akcií v době určené ve stanovách nebo v rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu, **nejpozději však do 1 roku** ode dne vzniku společnosti nebo od účinnosti zvýšení základního kapitálu (§ 344 odst. 1 ZOK).

Důsledky porušení vkladové povinnosti – a) **povinnost hradit úroky z prodlení**, ledaže stanovy určí jinak (§ 344 odst. 2 ZOK), a k tomu přistupují alternativní důsledky jako b) **možnost podat žalobu na splnění vkladové povinnosti**, nebo c) **možnost být ze společnosti vyloučen** (§ 345 až § 347 ZOK), nebo d) **upustit od vydání akcií** (§ 536 ZOK).

ORGÁNY A.S.

Zákon upravuje dvojí systém vnitřní struktury společnosti (§ 396 ZOK). V obou systémech je nejvyšším orgánem **valná hromada** (§ 44 odst. 1 ZOK). Systém vnitřní struktury je následující:

- a) **monistický** [systém, kde se zřizuje **správní rada** (§ 396 odst. 2 ZOK)],
b) **dualistický** [systém, kde se zřizuje **představenstvo a dozorčí rada** (§ 396 odst. 1 ZOK)].

Výběr systému je obsažen ve stanovách a.s. (§ 250 odst. 2, písm. f) ZOK), v pochybnostech platí, že byl zvolen systém dualistický (§ 396 odst. 3 ZOK).

Valná hromada:

- **nejvyšší orgán** akciové společnosti (§ 44 odst. 1 ZOK),
- svolává se alespoň jednou za účetní období (§ 402 odst. 1 ZOK), řádnou účetní závěrku projedná valná hromada nejpozději do šesti měsíců od posledního dne předcházejícího účetního období (§ 403 odst. 1 ZOK),
- svolává se **pozvánkou** uveřejněnou nejméně 30 dnů přede dnem konání valné hromady na internetových stránkách společnosti a současně se pozvánka zašle akcionářům vlastním akcie na jméno na adresu uvedenou v seznamu akcionářů a akcionářům vlastním zaknihované akcie na majitele na adresu uvedenou v evidenci zaknihovaných cenných papírů,
- z valné hromady se pořizuje **zápis**, který podepisuje zapisovatel, předseda valné hromady nebo svolavatel a ověřovatel nebo ověřovatelé zápisu (§ 423 ZOK),
- **svolává ji** představenstvo nebo správní rada (§ 402 ZOK), dozorčí rada, vyžadují-li to zájmy a.s. nebo není svolána představenstvem, ani jeho členem (§ 404 ZOK), kvalifikovaný akcionář na základě zmocnění soudem (§ 368 ZOK),
- je schopna se usnášet, pokud jsou přítomni akcionáři vlastníci akcie, jejichž jmenovitá hodnota nebo počet přesahuje 30 % základního kapitálu, ledaže stanovy akciové společnosti určí jinak (§ 412 odst. 1 ZOK),
- v případě neusnásení schopnosti se svolává **náhradní VH** se stejným programem jako valná hromada, která byla neusnásénischopná (§ 414 ZOK),
- **působnost valné hromady** určena zákonem (§ 421 odst. 2 ZOK), přičemž valná hromada si nemůže vyhradit rozhodování případů, které do její působnosti nesvěřuje tento zákon nebo stanovy – VH nemůže vykonávat obchodní vedení a.s., ani zastupovat a.s. (§ 421 odst. 3 ZOK),
- k přijetí usnesení valné hromady je třeba (i) **nadpoloviční většina hlasů z přítomných akcionářů** (§ 415 ZOK), (ii) alespoň **dvoutřetinová většina hlasů z přítomných akcionářů** (§ 416 odst. 1 ZOK), (iii) alespoň **tříčtvrtinová většina hlasů přítomných akcionářů** (§ 417 odst. 3 ZOK), (iv) **alespoň dvoutřetinová většina hlasů všech akcionářů** (§ 53 odst. 3 ZOK), (v) **alespoň 90% hlasů všech akcionářů** (§ 382 odst. 1 ZOK, § 21 odst. 2 zákon o přeměnách), (vi) někdy navíc k základní většině hlasů je třeba další většiny potřebné k rozhodnutí VH - 2/3, 3/4, souhlas všech akcionářů, jejichž akcie se mají spojit (§ 417 ZOK); u rozhodnutí, které se přijímá kvalifikovanou většinou, se vyžaduje pořízení notářského zápisu (§ 416 odst. 2 ZOK).

Lze rozhodovat v záležitostech, které rozhoduje VH, i **per rollam**, připouští-li to stanovy (§ 418 až § 420 ZOK).

Dualistický systém vnitřní struktury společnosti:

Představenstvo:

- **statutární orgán** akciové společnosti (§ 435 odst. 1 ZOK),
- svolává se dle potřeby, a to způsobem stanoveným stanovami,
- **rozhoduje** většinou hlasů přítomných členů, ledaže stanovy určí vyšší počet, přičemž platí, že každý člen představenstva má jeden hlas (§ 440 odst. 1 ZOK),

- **působnost představenstva** určena zákonem (§ 435 odst. 2 a 4 ZOK), přičemž představenstvu přísluší obchodní vedení společnosti, explicitně zajišťuje řádné vedení účetnictví, předkládá valné hromadě ke schválení řádnou, mimořádnou, konsolidovanou, případně mezitímní účetní závěrku a v souladu se stanovami také návrh na rozdělení zisku nebo jiných vlastních zdrojů nebo úhradu ztráty (§ 435 odst. 2 a § 4 ZOK),
- neurčí-li stanovy jinak, **má představenstvo 3 členy** (§ 439 odst. 1 ZOK),
- členy představenstva **volí a odvolává valná hromada**, ledaže stanovy určí, že tato působnost **náleží dozorčí radě** (§ 438 odst. 1 ZOK), (výjimka: **akcie spojené s vysílacím právem** (§ 438a ZOK)),
- délka funkčního období člena představenstva **jsou 3 roky**, neobsahují-li stanovy nebo smlouva o výkonu funkce jinou délku funkčního období (§ 439 odst. 3 ZOK),
- člen představenstva je **povinen jednat s péčí řádného hospodáře** (§ 159 odst. 1 ObčZ),
- člen představenstva podléhá **zákazu konkurence**, přičemž stanovy mohou upravit zákaz konkurence odchylně od § 441 odst. 1 až 3 ZOK (§ 441 ZOK),
- **člen představenstva musí dodržovat pravidla o střetu zájmů** (§ 54 ZOK),
- **člen představenstva nemůže být členem dozorčí rady** (§ 448 odst. 4 ZOK).

Dozorčí rada:

- **dozorčí a kontrolní orgán** akciové společnosti (§ 446 odst. 1 a § 447 odst. 1 ZOK),
- svolává se alespoň jednou za účetní období (§ 447 odst. 3 ZOK),
- **rozhoduje** většinou přítomných členů, ledaže stanovy určí vyšší počet, přičemž platí, že každý člen dozorčí rady má jeden hlas (§ 449 odst. 2 ZOK),
- **působnost dozorčí rady** určena zákonem (§ 446 a § 447 ZOK), přičemž dozorčí rada dohlíží na výkon působnosti představenstva a na činnost společnosti (§ 446 odst. 1 ZOK), je oprávněna nahlížet do všech dokladů a záznamů týkajících se činnosti společnosti a kontrolovat, zda jsou účetní zápisy vedeny řádně a v souladu se skutečností a zda se podnikatelská či jiná činnost společnosti děje v souladu s právními předpisy a stanovami (§ 447 odst. 1 ZOK), přezkoumává řádnou, mimořádnou, konsolidovanou, popřípadě také mezitímní účetní závěrku a návrh na rozdělení zisku nebo jiných vlastních zdrojů nebo na úhradu ztráty a předkládá svá vyjádření valné hromadě (§ 447 odst. 3 ZOK) a určí svého člena, který zastupuje společnost v řízení před soudy a jinými orgány proti členu představenstva (§ 447 odst. 4 ZOK),
- neurčí-li stanovy jinak, **má dozorčí rada 3 členy** (§ 448 odst. 1 ZOK), přičemž počet členů dozorčí rady musí být dělitelný třemi, jde-li o společnost, v níž zaměstnanci volí jednu třetinu členů dozorčí rady (§ 448 odst. 1 ZOK),
- členy dozorčí rady **volí a odvolává valná hromada**, ale má-li společnost v první den účetního období, v němž má být ustaven do funkce člen dozorčí rady, **více než 500 zaměstnanců** v pracovním poměru, **volí jednu třetinu členů dozorčí rady zaměstnanci společnosti** (§ 448 odst. 2 ZOK), (výjimka: **akcie spojené s vysílacím právem** (§ 448b ZOK)),
- délka funkčního období člena dozorčí rady **jsou 3 roky**, neobsahují-li stanovy nebo smlouva o výkonu funkce jinou délku funkčního období (§ 448 odst. 3 ZOK),
- člen dozorčí rady je **povinen jednat s péčí řádného hospodáře** (§ 159 odst. 1 ObčZ),
- člen dozorčí rady podléhá **zákazu konkurence** přičemž stanovy mohou upravit zákaz konkurence odchylně od § 450 odst. 1 až 3 ZOK (§ 451 ZOK),
- **člen dozorčí rady musí dodržovat pravidla o střetu zájmů** (§ 54 ZOK),
- **člen dozorčí rady nemůže být členem představenstva** nebo jinou osobou oprávněnou

podle zápisu v obchodním rejstříku jednat za společnost (§ 448 odst. 4 ZOK).

Monistický systém vnitřní struktury společnosti:

Správní rada:

- **statutární orgán** akciové společnosti (§ 456 odst. 1 ZOK),
- správní radě přísluší **obchodní vedení společnosti a dohled nad činností společnosti**, přičemž působností správní rady určovat základní zaměření obchodního vedení a základní zaměření dohledu nad činností společnosti nelze pověřit osoby odlišné od členů správní rady, ani nelze tuto činnost rozdělit mezi členy správní rady podle určitých oborů podle občanského zákoníku (§ 456 odst. 2 a 4 ZOK),
- správní rada explicitně **zajišťuje řádné vedení účetnictví**, předkládá valné hromadě ke schválení řádnou, mimořádnou, konsolidovanou, případně mezitímní **účetní závěrku** a v souladu se stanovami také návrh na rozdělení zisku nebo jiných vlastních zdrojů nebo úhradu ztráty (§ 456 odst. 5 ZOK),
- neurčí-li stanovy jinak, **má správní rada 3 členy** (§ 457 odst. 1 ZOK),
- členy správní rady **volí a odvolává valná hromada** (421 odst. 2 písm. f) ZOK), (výjimka: **akcie spojené s vysílacím právem** (§ 458 ZOK),
- volí a odvolává ze svých řad svého **předsedu**, kterým může být pouze fyzická osoba (§ 461 odst. 1 a 2 ZOK),
- člen správní rady je **povinen jednat s péčí řádného hospodáře** (§ 159 odst. 1 ObčZ),
- člen správní rady podléhá **zákazu konkurence**, přičemž stanovy mohou upravit zákaz konkurence odchýlně od § 459 odst. 1 až 3 ZOK (§ 459 odst. 4 ZOK),
- člen správní rady musí dodržovat pravidla o střetu zájmů** (§ 54 ZOK),

ZMĚNA VÝŠE ZÁKLADNÍHO KAPITÁLU

Změna výše základního kapitálu se vždy zapisuje do obchodního rejstříku. Změna výše základního kapitálu může nastat při jeho zvýšení nebo snížení.

Zvýšení základního kapitálu

O zvýšení základního kapitálu rozhoduje **valná hromada**, rozhodování o zvýšení základního kapitálu může rozhodovat i **představenstvo či správní rada**, jedná-li se o zvýšení základního kapitálu a) upisováním nových akcií, b) podmíněným zvýšením základního kapitálu nebo c) z vlastních zdrojů společnosti, nejvýše však o jednu polovinu dosavadní výše základního kapitálu v době pověření valnou hromadou (§ 511 ZOK).

Účinky zvýšení základního kapitálu:

a) konstitutivní – účinky nastávají **okamžikem zápisu nové výše základního kapitálu do obchodního rejstříku** (464 odst. 1 ZOK),

b) deklaratorní – účinky nastávají **okamžikem zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií a vnesením všech nepeněžitých vkladů nebo splacením takové části jejich emisního kursu určené stanovami nebo rozhodnutím valné hromady o zvýšení základního kapitálu**, s jejímž splacením toto rozhodnutí spojuje účinky zvýšení základního kapitálu. Je-li taková část emisního kursu určena stanovami, může rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu určit jiný okamžik nastoupení účinků zvýšení základního

kapitálu (§ 464 odst. 2 ZOK). Účinky zvýšení základního kapitálu však nemohou nastat dříve, než budou upsány akcie, a ne později, než je nová výše základního kapitálu zapsána do obchodního rejstříku (§ 464 odst. 2 ZOK) – nastává to ale u společnosti, jejíž akcie jsou přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu, nebo jejichž vydání je poslední podmínkou pro jejich přijetí na evropský regulovaný trh (§ 464 odst. 2 ZOK).

Způsoby zvýšení základního kapitálu:

- a) **upsáním nových akcií** (§ 474 až § 494 ZOK) se provádí v těchto formách:
 - aa) s využitím přednostního práva stávajících akcionářů na upsání nových akcií (§ 484 až 490 ZOK),
 - ab) na základě veřejné nabídky (§ 480 až § 483 ZOK),
 - ac) předem určenému zájemci (§ 475 písm. d) a § 479 ZOK),
 - ad) dohodou všech akcionářů (§ 491 ZOK),
- b) **zvýšení z vlastních zdrojů** (§ 495 až § 504 ZOK),
- c) **podmíněné zvýšení základního kapitálu** (§ 505 až § 510 ZOK).

Snížení základního kapitálu

O snížení základního kapitálu rozhoduje **bez výjimky valná hromada**.

Účinky snížení základního kapitálu:

pouze konstitutivní – účinky nastávají **okamžikem zápisu nové výše základního kapitálu do obchodního rejstříku** (467 odst. 1 ZOK).

Způsoby snížení základního kapitálu:

- a) **snížení jmenovité hodnoty akcií nebo zatímních listů** (§ 524 až § 526 ZOK),
- b) **vzetí akcií z oběhu** (§ 527 až § 535 ZOK), které se může provést ve formách:
 - ba) vzetí akcií z oběhu na základě losování (§ 527 až § 531 ZOK),
 - bb) vzetí akcií z oběhu na základě veřejného návrhu smlouvy (§ 532 až § 535 ZOK),
- c) **upuštění od vydání akcií** (§ 536 ZOK).

Za podmínek stanovených zákonem je možné **zjednodušené snížení základního kapitálu** (§ 544 a § 545 ZOK) a **souběžné snížení a zvýšení základního kapitálu** (§ 546 a § 548 ZOK).

NEPLATNOST, ZRUŠENÍ A ZÁNİK SPOLEČNOSTI

Neplatnost právnické osoby: Soud prohlásí právnickou osobu **po jejím vzniku za neplatnou i bez návrhu**, pokud:

- a) **zakladatelské právní jednání chybí,**
- b) **zakladatelské právní jednání nemá náležitost nezbytnou pro právní existenci právnické osoby,**
- c) **právní jednání odporuje § 145 ObčZ (PO založená za účelem porušení práva nebo dosažení cíle nezákonným způsobem) nebo**
- d) **právnickou osobu založilo méně osob, než je podle zákona toho třeba (§ 129 odst. 1 ObčZ).**

Neplatnost obchodní korporace: Soud prohlásí obchodní korporaci **po jejím vzniku za neplatnou** i bez návrhu, pokud: **a) společenská smlouva nebyla pořízena v předepsané formě,**

b) nebyla dodržena ustanovení o výši nejnižšího splacení základního kapitálu, nebo

c) zjistí nezpůsobilost k právním jednáním všech zakládajících společníků (§ 92 ZOK).

Dnem, kdy je právnická osoba (obchodní korporace) prohlášena za neplatnou, vstupuje do likvidace (§ 129 odst. 2 ObčZ).

Ke zrušení a.s. dochází buď a) s právním nástupcem (jedná o přeměny obchodních společností dle zákona o přeměnách obchodních společností a družstevch), **nebo b) bez právního nástupce (s likvidací)** (v obecné rovině v § 168 a § 169 ObčZ).

Akciová společnost zaniká výmazem z obchodního rejstříku (§ 185 ObčZ).

Obecná úprava zrušení a zániku právnických osob:

Zrušení právnické osoby:

Právnická osoba se zrušuje **dobrovolně: a) právním jednáním** (§ 168 odst. 2 ObčZ)

b) uplynutím doby,

c) dosažením účelu, pro který byla právnická osoba ustavena,

nuceně: a) rozhodnutím orgánu veřejné moci (§ 172 ObčZ),

b) zákonem stanovené případy zrušení konkursu

ba) zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení,

bb) zrušením konkursu proto, že majetek je zcela nedostačující (§ 173 odst. 2 ObčZ).

c) z dalších důvodů stanovených zákonem (§ 168 odst. 1 ObčZ).

Po zrušení právnické osoby se vyžaduje: **a) její likvidace (zrušení právnické osoby s likvidací – bez právního nástupce),**

(zrušení právnické osoby bez likvidace – b) ledaže celé její jmění nabývá právní nástupce s právním nástupcem) (§ 169 odst. 1 ObčZ):

ba) při přeměně (dnem účinnosti fúze, rozdělení nebo převodu jmění na společníka (§ 173 odst. 1 ObčZ).

bb) v některých případech po osvědčení úpadku zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo zrušením konkursu proto, že majetek je zcela nepostačující. Do likvidace však vstoupí, objeví-li se po skončení insolvenčního řízení nějaký majetek (§ 173 odst. 2 ObčZ).

bc) v případě nekontaktní a nemajetné společnosti - o zrušení společnosti rozhodne rejstříkový soud (§ 105a RejstřZ).

Den zrušení společnosti: zapisuje se do obchodního rejstříku, včetně právního důvodu (§ 65 písm.a/RejstřZ), přičemž zápis má **deklaratorní účinky**.

Zvláštní důvody zrušení:

akciová společnost:

a) nesplnění podmínky včas zcizit svoje vlastní akcie, a

to i bez návrhu (§ 306 odst. 3 a § 308 odst. 3 ZOK),

b) nesplnění podmínky včas zeizit akcie osoby ovládající společnost, a to i bez návrhu (§ 318 odst. 2 ZOK),

c) nedojde-li ke zvolení nového člena představenstva, dozorčí rady či správní rady ve lhůtě do dvou měsíců od zániku funkce tohoto člena, popř. nebude podán návrh na jmenování tohoto člena soudem a z tohoto důvodu není schopen tento orgán plnit své funkce, a to i bez návrhu (§ 443 odst. 1 ZOK, 453 odst. 1 ZOK a § 460 odst. 1 ZOK).

Likvidátora povolává: u akciové společnosti: představenstvo (správní rada v monistickém systému), ledaže stanovy určí, že je to valná hromada (§ 421 odst. 2 písm. k/ ZOK).

Likvidátor je jmenován soudem: a) pokud soud rozhodl o zrušení společnosti (§ 191 odst. 1 ObčZ),

b) příslušný orgán společnosti nepovolal likvidátora, ač jej povolat měl (§ 191 odst. 1 ObčZ),

c) soud odvolal likvidátora, který porušuje své povinnosti, bez ohledu na to, zda původního likvidátora povolal orgán společnosti (§ 191 odst. 2 ObčZ).

Kdo může být povolán likvidátorem společnosti (bez ohledu na to, zda je jmenován orgánem společnosti, nebo soudem): ten, kdo je způsobilý být členem statutárního orgánu (189 odst. 1 ObčZ).

Je-li povoláno více likvidátorů: tvoří kolektivní orgán (§ 190 ObčZ).

Jmenování likvidátorem soudem: a) zásadně jmenuje navrženou osobu.

b) nebyl-li podán jiný návrh či nelze-li návrhu vyhovět, jmenuje soud i bez návrhu likvidátorem i bez jeho souhlasu člena statutárního orgánu (§ 191 odst. 3 ObčZ),

c) nelze-li jinak, jmenuje soud osobu zapsanou do seznamu insolvenčních správců (§ 191 odst. 4 ObčZ).

Postavení likvidátora: a) likvidátor má působnost statutárního orgánu s omezením podle § 196 ObčZ od okamžiku svého povolání (§ 193 a 196 ObčZ),

b) za výkon funkce odpovídá stejně jako člen statutárního orgánu (§ 193 ObčZ),

c) odměnu likvidátora určuje ten, kdo jej povolal (§ 195 ObčZ).